

Posudek práce

Obyvatelstvo vesnice Všemily v raném novověku (1556–1713)

Autorka práce: **Bc. Veronika Lešková**

Filozofická fakulta Univerzity J. E. Purkyně v Ústí nad Labem

Předložená práce se zaměřila na poznání vybraných sociálních a hospodářských poměrů menší venkovské lokality v raném novověku. Nutno hned na počátku konstatovat, že předložený badatelský text přináší velmi kvalitní a vyspělou analýzu dané problematiky. Celkový výčet kladů práce je nutno započít u spektra využitých pramenných základny. Tu reprezentuje rozsáhlý korpus (pečlivě prostudovaných) pramenů, které reprezentují odlišné a značně různorodé pramenné typy související jak s demografickými jevy (matriky, soupisy), problematikou okolností držby a transferu poddanské nemovitosti (pozemkové knihy) i správní či finanční agendou konkrétního panství (např. urbáře). Autorka se navíc nespokojila s formálním a deskriptivním zpracováním pramenů, naopak se důsledně pokusila pochopit podstatu konkrétního pramenného typu, jeho konkrétní účel i to, jak v dobové praxi fungoval. Široké spektrum využitých pramenných základny pak vhodně kombinuje, a byť se z hlediska sledovaného počtu obyvatel (domácností aj.) ve Všemilech na první pohled nejedná o zcela rozsáhlý vzorek, právě funkční a promyšlená kombinace pramenných typů umožnila autorce velmi všestrannou analýzu. A konečně nelze zcela opominout i tu skutečnost, že šlo o prameny ztvárněné výhradně v německém jazyce, autorka se zde obdivuhodným a samostatným způsobem vyrovnala s německou terminologií dobových hospodářských či právních reálií.

Další klad práce posléze reprezentuje vysoká metodologická úroveň zpracování, v jejímž rámci autorka směřuje k co nejúplnější rekonstrukci sítě místních vztahů. Velmi vhodně a podnětně zde kombinuje postupy detailní mikroanalýzy, náročné rekonstrukce rodin a prosopografie. Téměř vždy se jedná promyšlenou a funkční aplikaci těchto metod. V souvislosti s metodou (metodami) nutno uvést, že rozsah použité základní i sekundární literatury představuje velmi rozsáhlý celek, dílčí charakteristika a důsledná reflexe hlavních inspiračních zdrojů svědčí o autorčině dlouhodobé přípravě. Důkladné studium odborné literatury jí přineslo velmi solidní badatelský nadhled, který pak dokázala vhodným způsobem projektovat do prostředí vesnice Všemily. Přirozeným podkladem využitých metod jsou přítomné živé, srozumitelně formulované a přitom maximálně promyšlené badatelské otázky, které souvisí nejen s teoretickou nadstavbou, ale též s detailním a velmi konkrétním poznáním dané lokality.

Samotný badatelský výsledek, založený na uvedených předpokladech, přináší zajímavý a podnětný obraz raně novověké venkovské lokality. V jeho rámci přitom nebyl podceněn ani širší kontext a vazby, autorka na omezeném prostoru důkladně zařadila vesnici do celkových vazeb panství Česká Kamenice, konkrétně především do jeho hospodářské i správní struktury. V tomto kontextu pregnantně hodnotí aspekty sociální skladby sledované vesnice, charakteristiku místního hospodaření a v mezích možností populační vývoj lokality. Od začátku se hlásí k širokému konceptu „totální historie“, který dle mého soudu zajímavým a podnětným způsobem naplňuje.


Vlastní jádro práce představuje text zaměřený k problematice čelední služby, dále okruh spojený s fenoménem sňatků v dané venkovské lokalitě a vše uzavírá problematika související s aspekty majetkového transferu poddanské nemovitosti. V rámci těchto skutečností dospěla badatelka k cenným výsledkům, které klade do kontextu tendencí celkového sociálního vývoje. Vhodně vše mimo jiné zastřešuje kontextem Mitterrauerových ekotypů, jejichž uplatněním se daná venkovská lokalita a vlastně celé českokamenické panství dostává do opravdu širokého srovnání. Nejde přitom o schematickou snahu zařadit vše do uznávaných metodologických konceptů a tomu podřízený deskriptivní popis tendencí. Naopak jde o sympatickou snahu pochopit konkrétní situaci, smysl konkrétních pramenů a všech doložených skutečností v dané lokalitě. V tomto rámci oceňuji jako velmi funkční i to, že obecnější popis tendencí je doplněn vhodnými ilustrativními „mikropříběhy“ a ukázkami typických osudů (aktivit) místních obyvatel.

Při celkovém hodnocení předloženého textu není možno zcela opominout jeho formální stránku. Je přirozené, že student historie by měl bezproblémovým způsobem zvládnout náležitosti odborného historického textu. Autorčin způsob formulace textu ovšem běžnou úroveň značně převyšuje. Vedle toho, že práce velmi příkladně odpovídá nárokům na historický odborný text, je ztvárněna i prostřednictvím značně atraktivního a čtivého jazyka. A to navzdory tomu, že postupy historické statistiky, častá prezentace číselných údajů a statistických ukazatelů, které jsou jádrem autorčina textu, k takovému podání nejsou snadným předpokladem.

Práci hodnotím celkově jako velmi zdařilý příspěvek k sociálním a hospodářským dějinám raně novověkého venkovského prostředí. Jeho kvalita a význam přitom spočívají ve více úrovních. Ta základní tkví v tom, že se autorce podařilo z dostupných pramenů vytěžit úplné poznání konkrétní venkovské lokality v raném novověku (a to i v kontextu jejího širšího významu v rámci panství Česká Kamenice). Nadto má ovšem neopominutelný význam i další nadstavbová rovina, v jejímž rámci je možné v předloženém textu spatřovat zajímavou

inspiraci a metodologický vzor. Široký pramenný záběr, popis způsobu využití pramenných typů a jejich smysluplná interpretace, podnětná aplikace metodologicky promyšlených kroků – to vše směřuje k tomu, že předložená práce může být považována za reprezentativní vzor pro další práce směřující ke zpracování starších dějin jednotlivých venkovských lokalit a obecněji k problematice sociálních dějin raně novověkého venkova. S ohledem na uvedené skutečnosti práci jednoznačně doporučuji pro reprezentaci KHI FF UJEP v rámci Celostátní studentské vědecké konference – Historie 2020.

V Ústí nad Labem, 26. února 2020


PhDr. Jiří Koumar, Ph.D.